

Gåsholmspaddlingen 24/6-13/7 1979  
dagboksanteckningar och bilder







**söndag 24/6**

Väder: sol, svag SO vind (2-4 m/s)

Distans: 12 sjömil

Efter att ha ätit en utsökt lunch tillsammans med mor, far och Gunilla startade jag nedanför Furusundsvägen på näset ut mot Humlö 13.20. Kanoten var tungt lastad med mycket mat och utrustning för fyra veckors skärgårdsliv.

15.20-15.40 tog jag en kort paus på Släppholm (en sjömil SO Kappelskärs fyr). Jag sträckte på benen och rökte en pipa. En timme senare var jag vid Sjalsten strax utanför Fejan. Kajkade runt blad skären däromkring och letade efter en lämplig lägerplats. 17.10 steg jag iland på ett litet skär mellan Sjalsten och Örungen. Reste tältet på en plan berghäll och lagade till risotto med lök och rökt skinka.

Sitter nu och tittar på det rika fågellivet häromkring. På en liten håll strax utanför trängs ett tjugotal skrattmåsar med två viggpar, ett par svärtor två strandkator en rödbena och flera ådor, måsar och fisktärnor. Naturen är typisk för de här arkipelagerna strax innanför havsbandet. Nästan enbart lövträd (alar och rönnar), krypenar och mycket grönt gräs. Vid strandkanten lyser några granna svärdsiljor och omkring mig växer tuvull och gräslök i massor.







**måndag 25/6**

Väder: fm. mulet och regnskurar, vind SO (9-10 m/s)  
kväll klart, vind SV (6-8 m/s)

Distans: 8 sjömil

Start 9.20. Paddlade i ganska hård förlig vind mot Söderarm. Trots den krabba sjön och motvinden gick det ca 3,5 kn i snitt. Underbara kajak!

Rastade mellan 10.50 och 11.25 på Ljusharorna strax norr om masten på Mannskär. Fortsatte sedan och var 12.00 framme vid Söderarm. Paddlade runt ön ett par varv och gick sedan iland vid bryggorna på den södra delen. Det råde landstigningsförbud (ej utmärkt på sjökortet) men fyrmästaren lät mig vänta på Peter och Lena nere vid hamnen. Jag fick tak över huvudet i hans sjöbod och tillsammans lyssnade vi på sjörapporten som spådde upplärande och övergång till SV på kvällen.

17.00 kom Peter och Lena bruna som negrer efter en solig vecka i ytter-skärgården. Vi sökte nattläger på Norrskäret sydost om Söderarm. En fin ö med mycket hjortronris och en liten insjö bebodd av ett viggpar. Vi såg flera stora oljefläckar utefter stranden och en guding hade oljeskadad släpat sig upp ett femtiotal meter från stranden och dött i enriset.

Om vädret blir som det spås tar vi Ålands hav i morgon. Tjärvens borgliknande siluett lockar vid horisonten. Jag känner mig stark och lugn.







**tisdag 26/6**

Väder: klart och svalt, frisk vind från SV (8-12 m/s)

Distans: 27 sjömil

Start 8.00. Med mycket färdkost - risotto, smörgåsar, blåbärssoppa, juice, dajm - travade kring benen, bar det av förbi Söderarm och med kurs mot Nyhamn. Vi hade det bästa tänkbara väder, frisk vind in snett akter om styrbord, strålande sol och mycket god sikt.

Innan vi hade tappat Söderarm ur sikte fick vi syn på Flötjan, och strax därefter Lågskär. Ett par tordmular passerade strax ovanför oss vid tiotiden. Eftersom vi inte (åtminstone inte jag) behövde lägga ner någon kraft i paddeltagen, blev vi inte heller hungriga utan tog korta pauser med mackor och godis.

Sjön var ganska gropig hela vägen och strax efter det att vi siktat Nyhamns fyr vid horisonten (13-tiden) började vinden öka. Den sista timmen färd blev ganska vådlig. Vågor på ett par meter vräkte in akterifrån och vid ett par tillfällen sköljde de över kanoten helt och hållet. Jag satt i T-shirt och utan att ha dubbelsäkrat kapellet och fick in några liter vatten en gång då kapellet lossnade vid ena sidan på grund av vattentrycket. Peter och Lena var värre utsatta och hade kanske 20 liter i kanoten då vi kom fram. Den sista biten hade jag flytvästen på och skar med vinden in snett från sidan för att ta vågorna bättre.

15.00 gick vi in i hamnen nedanför Nyhamns fyr, blöta och kalla. Vi bytte kläder och tömde kanoterna på vatten. En timme senare fortsatte vi till ön Nyhamn en halv sjömil norr om fyren. Stränderna var helt förstörda av oljan på den södra sidan. Grovsanerarna som hade varit där och spritt krollsplint över det värsta hade lämnat tydliga stövelavtryck i tjockolja på varenda sten och klipphäll i närheten. För mig verkar det helt otroligt att man någonsin ska kunna återställa stranden i dess ursprungliga skick. Ändå är oljespillet från den ryska båten mycket litet jämfört med vad som skulle kunna komma ut i Östersjön!

Vi firade överfarten med champagne till maten den kvällen. Jag gick och lade mig med första gradens brännskador på armar, nacke och bröst, men utan andra sviter av överfarten i vare sig sits eller axlar.









## onsdag 27/6

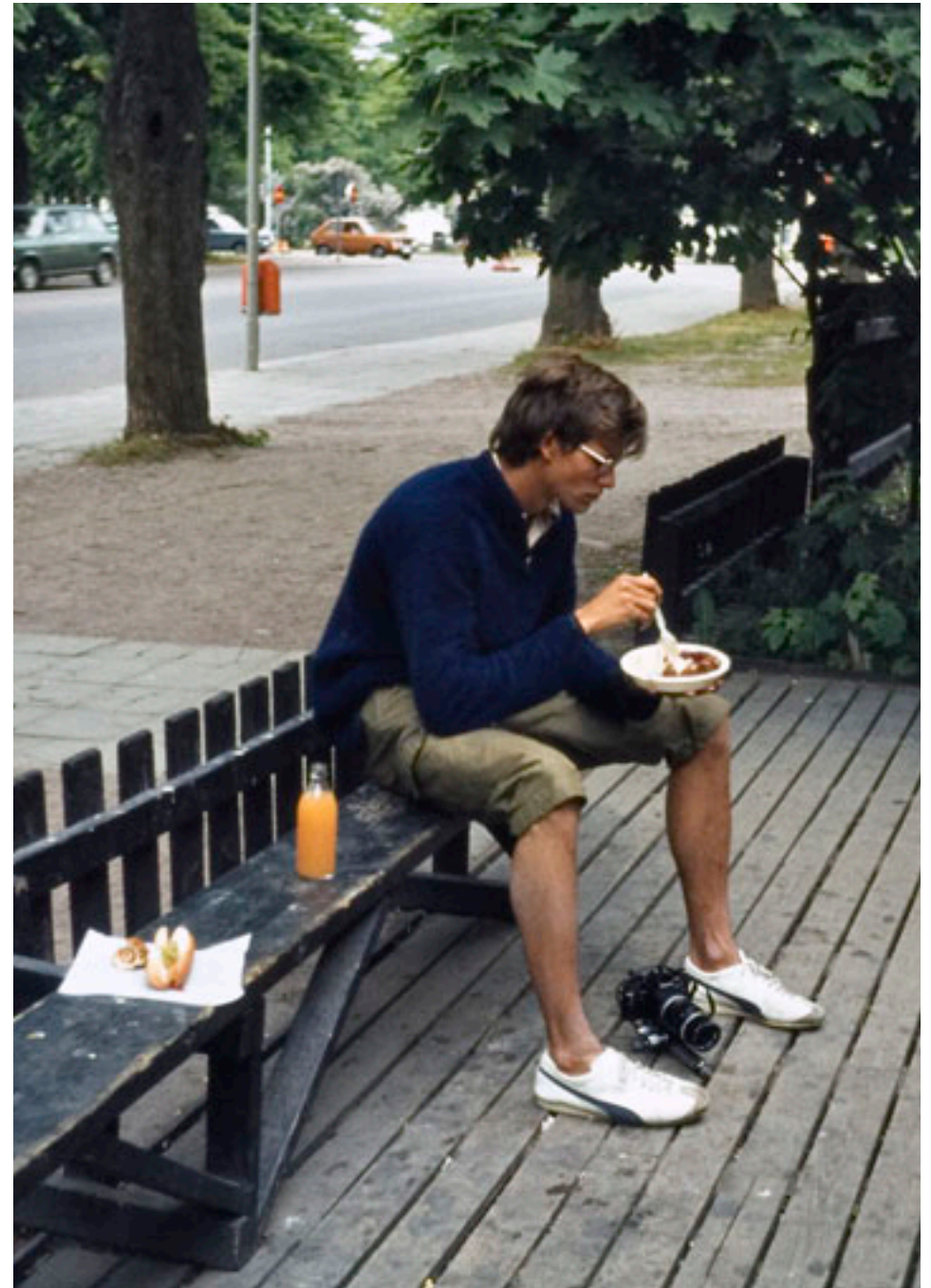
Väder: växlande molnighet med enstaka skurar på em och kvällen,  
frisk SSV (10 m/s) på fm, svag mitt på dagen, byig SV på kvällen  
Distans: 15 sjömil

Start från Nyhamn 11.20, framme i Mariehamn 13.50. Frisk vind i ryggen hela vägen gjorde att vi knappt behövde paddla. Vi fikade på ett lokalt kafé och handlade mat och rom. Jag köpte dessutom två böcker av Kaj Dahl, "I Ålands övärld" och "Nyländsk skärgård"; jättefina men det sved i plånbocken (140 mk).

Peter och jag vinkade av Lena vid "Baronessan" som skulle gå 17 och gick därefter till terminalen och ringde våra anhöriga. Jag kom inte fram men Peters föräldrar lovade ringa Gunilla.

Vi fortsatte 17.50 från Mariehamn genom södra Lumparn och var framme vid sydöstra utloppet vid Granholm 21.30, där vi slog nattläger. Vi åt en sen middag och tittade på morkullans flykt av och an över oss.

Hittills har vi haft en strålande tur med vädret, medvind hela tiden och det lilla regn som fallit har kommit under paddling. Min kanot går såpass mycket lättare än Peters att jag har lite svårt att hålla värmen, men vi har gott om tid på oss så farten spelar liten roll.



## torsdag 28/6

Väder: soligt till 18 därefter mulet, växlande SV (4-9 m/s)

Distans: 10 sjömil

Start 12.10 efter att ha sovit länge och gediget i var sitt tält under natten. Vi paddlade ut genom lagunen vid Skag, rundade Svinö udde och följde sedan färjans väg till Degerby. Där provianterade vi lite, åt glass och hamburgare samt skrev ett antal vykort hem till Sverige. Vi kom dit 14.40 och åkte igen 16.30.

Följde den underbara "inlandsvägen" mellan Flisö och Föglö och slog hastigt nattläger (av rädsla för regn som aldrig kom) vid Furuskär strax utanför Föglö södra udde.

På kvällen fiskade vi och jag fick en gädda på 3-4 kg och en abborre på nästan 1/2 kg. Middagsmaten blev följaktligen smörstekt fiskfilé och vi fick mer än väl över till nästa dags lunch. Kvällen blev sen liksom föregående och vi kom inte i sovsäckarna förrän efter midnatt.









## fredag 29/6

Väder: mulet utom 4-5 tim mitt på dagen med sol, frisk SSV (10 m/s)  
Distans: 3 sjömil

I dag blev en riktig slappardag. Jag låg och läste Kaj Dahl fram till lunchen som bestod av soppa på kärleksört, spjutmålla, gåsört, ängsyra och gäddan från i går. Delikat!

Vi hann också med en löparrunda på Föglö-landet 40 min och därefter bad och tvagning. Vi såg flera grånade övergivna hemman och ett par gamla kvarnar som stod och vittrade vid åkrarna. Inte förrän 17.50 kom vi iväg.

Vi hade planer på att ta oss till Stora Sandören och paddlade söder om Ramsö, innanför Rönnskär (med en fantastisk natur) och bort till Ormgål. Där stannade vi eftersom den hårda vinden och gropiga sjön hade gjort det ganska besvärligt för Peter att ta sig över fjärden till Sandören. Vi steg iland på norra sidan vid en fin fågelvik.

Det är inte förvånande att det fanns fullt med skyttefårar på ön. Fågeljakten är numera enbart förbehållen ålänningar och sådana med åländsk hemorts rätt. Det förekommer både vår- och höstjakt. På våren mellan 15 mars och 15 april. Under hela den tiden får man skjuta storskrake och knipa. De två sista veckorna även alfågel och sjöorre. Ejder får bara skjutas under den sista veckan. Under höstjakten mellan 1 augusti och 10 september får man numera även skjuta grågås pga att den orsakar skadegörelse på böndernas åkrar. Detta har mött stort motstånd bland ornitologer och viltvårdare. Överhuvudtaget ser man betydligt mindre ejder här jämfört med den svenska skärgården där vårjakten ju nu är förbjuden.

Klockan är 22 och fläskoset har just försvunnit bort över tälttaken. Vi sitter vid strandkanten och dricker kaffe med avec och skriver i våra böcker. Livet känns enkelt och nära och distansen till vardagen enorm.

## lördag 30/6

Väder: växlande molnighet med sol, vind S (8 m/s)  
Distans: 15 sjömil

Start 10.00, framme vid Sandören 10.45. Vi tillbringade ett par timmar med att vandra omkring på denna unikt vackra ör, ett Fårö i miniatyr. Marken är täckt med krypenar, gräs och blommor. Bland de många fåglarna såg vi tofsvipa, skräntärna och grönbena. Jag fotograferade det karga landskapet och ett par kor som var på bete.

13.40-16.40 tog vi oss över Kökarfjärden med gropig sjö och frisk sidovind. Vi steg iland och sträckte på benen på Hamnö strax bakom den röda kyrkan som hade väglett oss över fjärden. 17.20 fortsatte vi ner mellan Karlbylandet och Finnö. Vi var uppe och gick en sväng i själva Karlby (i hopp om att kaféet skulle vara öppet), åt några mackor, och jag ringde till Gunilla.

Fortsatte söderöver och slog läger på Karaklubb söder om Ambussö. Tälten reste vi i en liten sänka, längst upp på toppen (25-30 möh) med hjortron- och kråkbärris. Härifrån har vi utsikt över nästan hela södra Kökars skärgård och vid horisonten i SSO kan man se Kökarörens fyr blinka.

Här planerar vi att stanna två eller tre nätter och göra dagsturer runt sevärdheterna.









## söndag 1/7

Väder: soligt men kallt, VSV (5 m/s)

Distans: 3 sjömil

Vi hade bespetsat oss på att få vara med om decenniets händelse här på Kökar, återinvigningen av ett Franciskankloster invid kyrkan på Hamnö (som är rest på ruinerna av ett gammalt kloster från medeltiden). Det var tal av ett antal prominenta personer samt predikan och kyrkkaffe.

Jag hade klätt upp mig i mina vita byxor och en ren skjorta och vi gav oss av strax före 14. Vi paddlade båda i Peters kajak och tog för givet att vi skulle klara oss utan sjökort. Men nej! Efter en timmes yrande (allt för långt österut) bland skär och vikar som alla ser likadana ut gick vi iland för att söka oss landsvägen. Vi följde diverse traktorspår genom "urskogen" och kom så småningom fram till vägen. Efter att ha gått en halvmil gav vi upp ett par km förbi Karlby. Det återstod då 3-4 km till kyrkan och vi hade redan mött större delen av Kökars äldre, uppklädda i kostym och hatt kommande i bilar från kyrkan. Kyrkkaffet var uppenbarligen över och vi hade inte orken att vandra ytterligare mer än en mil bara för kyrkans skull. Vi återvände alltså till vår ö och lagade en jättemiddag på köttfärssås och makaroner.

Behållningen av dagens utflykt blev att jag fick se stora delar av Kökars kulturlandskap plus en häger i viken där vi gick iland som plåster på såren.

Kvällen förflöt i böckernas tecken.



## måndag 2/7

Väder: växlande molnighet, svaga växlande vindar

Distans: 8 sjömil

Startade vid 9-tiden mot naturreservatet på Idö-Brunskär. På Brunskär klängde vi omkring bland de jättelika granitblocken och bergväggarna på den västra sidan ut mot havet. Därifrån tog vi oss sedan vidare mot Källskär, en mycket fascinerande ö som ägs av en finsk (svensk?) adelsman som tillbringar sina somrar där.

Han har med hjälp av arbetskraft från Kökar låtit uppföra jättelika murar och pirar av sten från de stora klapperstensfälten på ön. Ett par hundra meter av den västra havsstranden är belagda med träspångar så att man kan ta kvällspromenaderna utan att vricka fötterna. Huset som han bor i är av bästa Bonanzastil med en gräsmatta av engelskt snitt mellan murarna. Klipporna är prydda med bronsstatyer ur den grekiska mytologin och mitt inne på ön ligger ett litet lusthus.

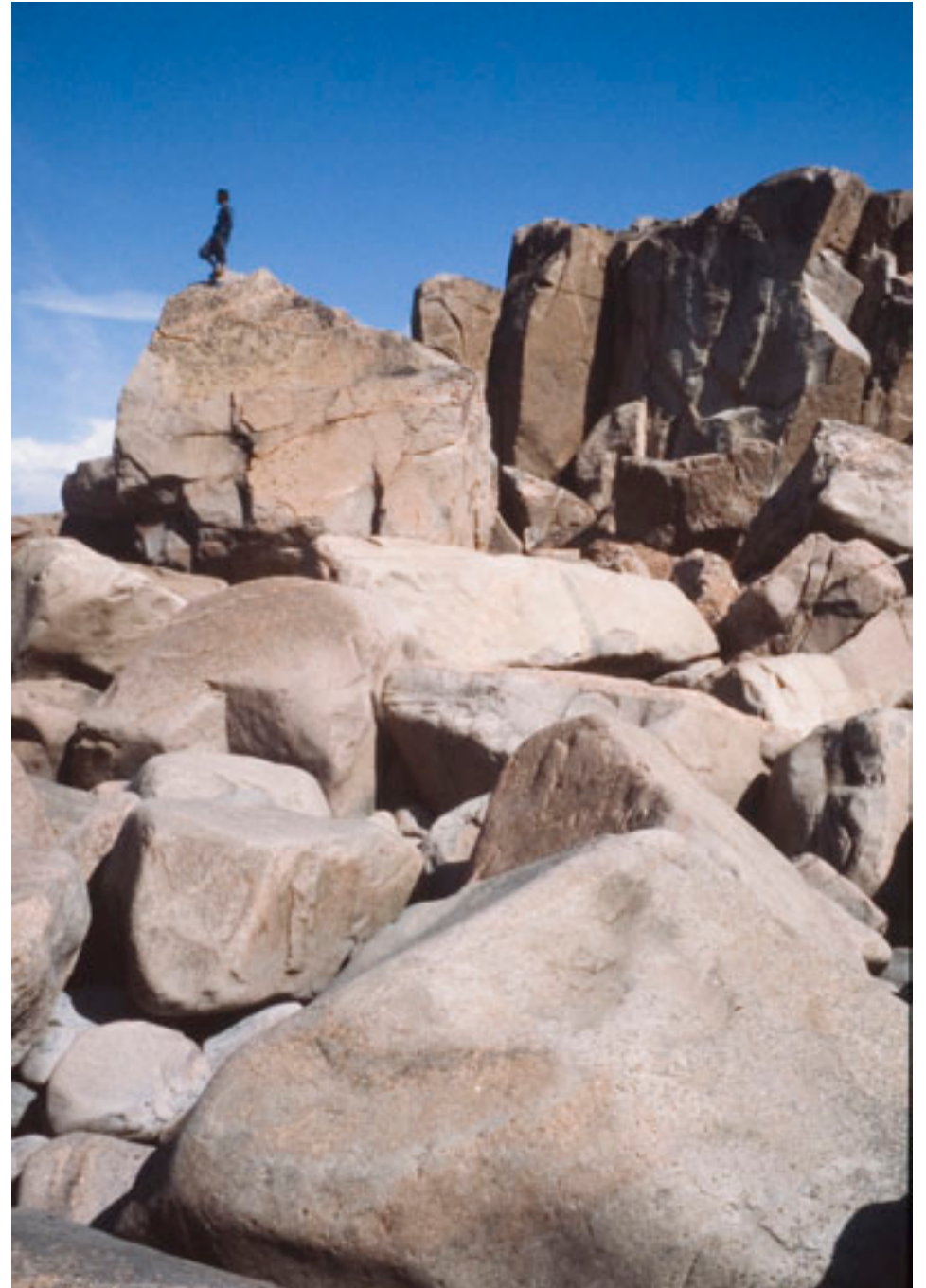
Vi tittade också på "Källskärskannan" en formation i urberget som är mycket vacker (finns avbildad på Ålands turistbroschyr). Det första exemplaret av strandkål fann vi också nere i en av klapperstensvikarna. Växten har odlats i köksträdgårdar (speciellt i England) och bladen smakar verkligen gott.

Efter dessa sällsamma upplevelser tog vi oss till Karlby handelsbod och provianterade sex kassar fulla. Vi var tillbaka hem på Karaklubben 17.30 och åt en riktig sillmiddag.

Båda har vi känt oss rätt sega idag (åskigt väder) och jag har till och från mått riktigt illa. Det hela blev värre efter maten och jag var tvungen att gå och lägga mig utan att ha kunnat äta speciellt mycket. Efter en halvtimme for jag ut och spydde rejält i kråkriset. Det lättade illamåendet och nu mår jag ganska hyfsat. Förmodligen är det någon form av solstingsreaktion.



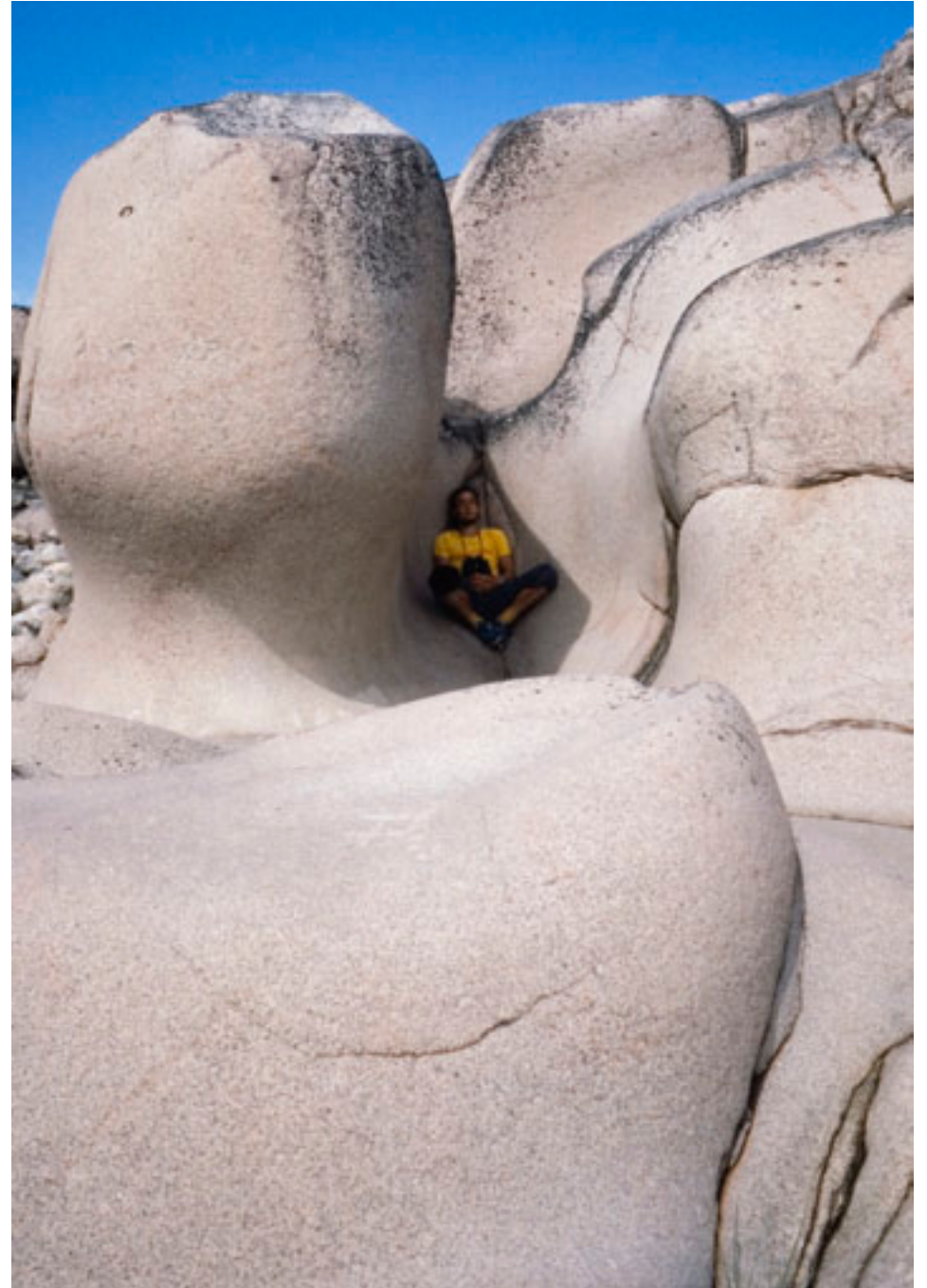
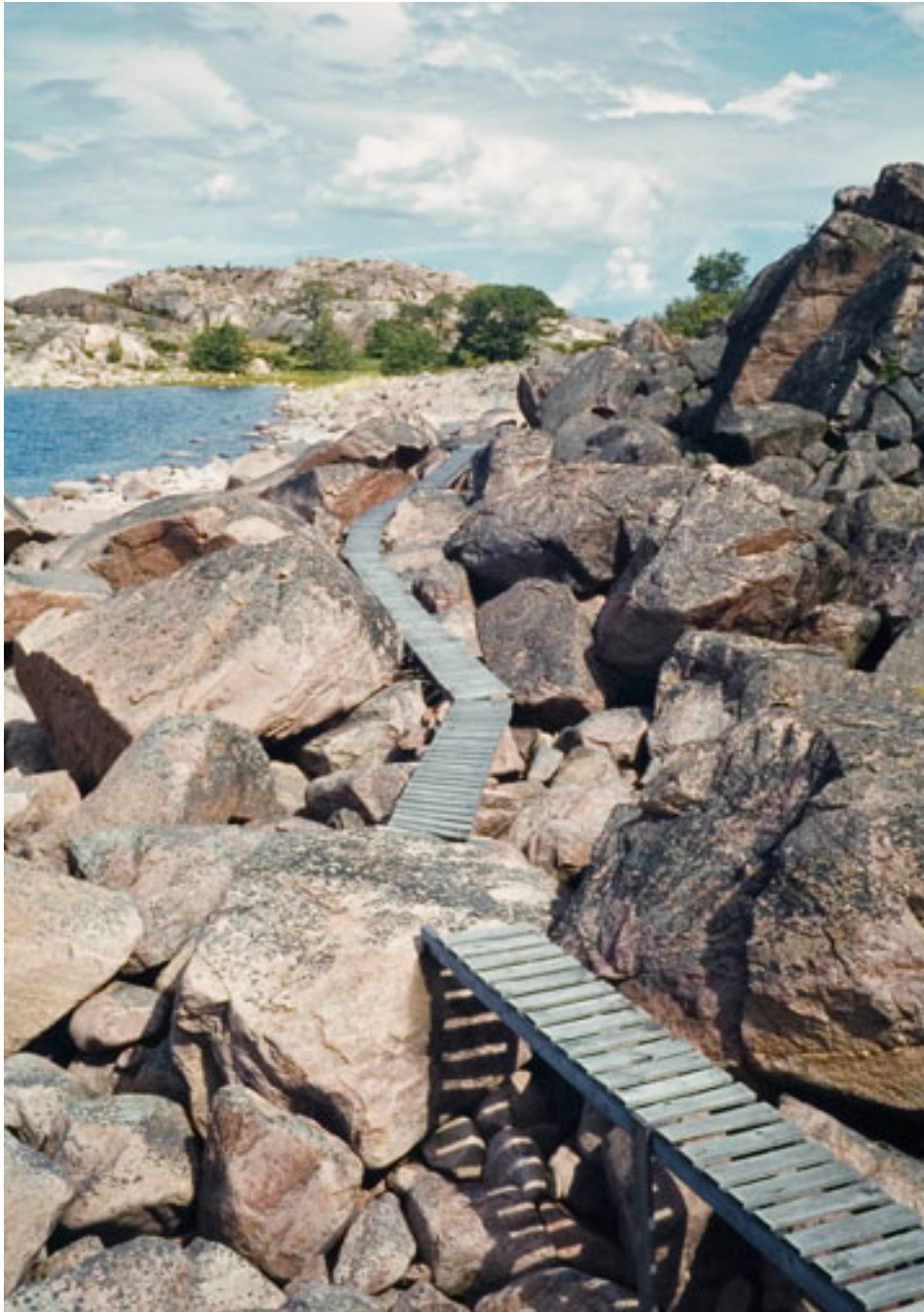
Karlby ovan



Brunskär











utsikt från vår tältplats på Karaklubb, Kökar



### tisdag 3/7

Väder: regnigt och kallt, svag V-NV (3-5 m/s)

Distans: 15 sjömil

Start från Karaklubb 10.00 och non-stop paddling till Utö 16.15. Jag var fortfarande illamående hela dagen men lyckades i alla fall få i mig lite fil till frukost och samt potatis och korv till middag. Det långsamma tempot berodde inte så mycket på vädret utan på att Peter inte heller kände sig fit idag.

Vi paddlade i ösregnet (som började precis när vi hade satt oss i kanoterna) på rak kurs via Kuggskären och Lukusskären. Det är en fascinerande bit skärgård, överallt små skär (harur) men inget större land.

På Utö har militären tre av uddarna och det ligger många värnpliktiga stationerade här. Året om tjänstgör 18 lotsar varav en del bor i Åbo och en del på ön. Det står många tomma hus i byn som rester av den tid då den stationära befolkningen var större. Ganska många sommargäster (tidigare Utöbor) verkar det finnas och hamnen var fylld av fritidsbåtar från både Sverige och Finland.

Tak över huvudet fick vi i ett båtskjul i byn. Det var skönt att få breda ut sina grejor och hänga fuktiga kläder på tork.



## onsdag 4/7

Väder: mulet, regnskurar, frisk NNV (11 m/s)

Distans: 0

Idag har vi gjort Utö grundligt. Vi har varit uppe hos lotsarna och hört oss för om skjutövningarna, som finska flottan har utanför Utö, kommer att störa vår vidare färd, men det var ingen risk. Vi har varit uppe i fyrtornet när det tändes vid 21-tiden, gjort vandringar runt de ospärrade delarna av ön och flanerat kring sjöbodarna och bryggorna. Vi har också varit inne i det nya kapellet (det gamla finns inne i fyrtornet) med en fantastisk altartavla bestående av ett fönster ut mot havet.

Både lunch och kvällskaffe blev vi bjudna på inne på "Mattus" hos Märta Zilliacus och hennes dotter. Där har vi blivit mycket gästfritt mottagna och fått reda på mycket intressant om Utö och skärgården. Själv är hon lotsdotter och numera sommargäst med sin familj.

Som tack lovade vi ställa våra yrkeskunskaper till förfogande. Peter genom att ha ihjäl några kattungar åt en mjukhärtad gammal man, och jag genom att länsa familjens motorbåt.

Peter misslyckades helt. Efter en kvarts krypande på Eriks vind utan att hitta några ungar, var de tvungna att ge upp. Erik som kom till Utö 1922, först som lotslärling och sedan som fyrvaktare, har varit ungarl hela sitt liv. Han hade det mest minutiöst städade hem och fantastiska blommor. Efter jakten bjöd han på öl i köket-stora kammaren och berättade lite om gamla tider.

Jag lyckades desto bättre med att länsa båten även om jag fick klura en del innan jag fick den gamla handpumpen att fungera. Det var en antik sak gjord av Märta's faster som fungerade utmärkt trots ventil och tätning av läder.

I morgon ska ett nytt högtryck börja verka och vi siktar på Jurmo. Ryktet går i Finland att man sett tjockfot (storfot) på ön. Det ska vara en fågel av vadartyp som tidigare aldrig setts i Skandinavien. Ett nytt kryss i fågelboken hägrar framför Peters ögon!







gamla kapellet i fyren

hos ungarlen Erik med kattungarna







## torsdag 5/7

Väder: växlande molninghet, frisk NNV (10 m/s)

Distans: 5 sjömil

Start från Utö 11.30, kaffepaus på en minimal ör 13.30-14.40, framme på Jurmo 15.40. Vi tog in i den lilla hamnen på nordvästra sidan och väckte som vanligt stor uppmärksamhet bland seglarna.

Det var ovanligt gropig sjö vid överfarten och när det låg en vågtopp mellan Peter och mig såg jag ibland inte ens hans övre paddelblad. Många av seglarna hade stannat kvar på Jurmo eftersom de tyckte att det var för hårt väder för att överhuvudtaget ta sig ut.

Jurmo är den mest säregna ö jag någonsin sett i skärgården. Nästan hela ön består av stenfält med lite planterad skog mitt på. Det berättas att Gustav Wasa lät bränna ner skogen på ön eftersom befolkningen här hade börjat med en konkurrerande båt till Utö. Redan på 1600-talet fanns här tre hemman och som mest var det 36 fast bosatta. Nu bor endast Peter Mattson och nybliven fru här året om.

En kvarn och flera gamla sjöbodar med nävertak finns bevarade i fantastiskt skick. Längs med stränderna ligger också många gamla allmogebåtar uppdragna. Gistna av solen men i övrigt väl bevarade. Intill byn ligger ett kapell med en kyrkogård dit tidigare även Utös avlidna fördes. Vissa delar av ön är naturreservat och här finns ett fågelliv som jag knappast sett maken till.

Vid vår kvällspromenad såg vi ett otal tofsvipor, storspovar, grågäss, strandpipare, kärrensnäppa plus alla andra för mig mera vanliga skärgårdsfåglar. Nästan hela ön är täckt av ljungvegetation som påminner om Skottlands hedar. Ett harparadis verkar det också vara och man kan föreställa sig att Mattsons har fullt sjå med bössan för att hålla stammen nere.

på väg från Utö till Jurmo

## fredag 6/7

Väder: soligt på morgonen, regn efter 13, vind N (4-7 m/s)

Distans: 0

Så blev vi här på Jurmo en natt till. Vi hade en fin morgonpromenad mellan 8 och 10.30 då vi gick runt nästan hela ön. Skrev våra namn i kapellets besöksbok och tittade på kyrkogården med en homogen samling både till namn och yrke; Mattson, Bergman, ... lotsar och fyrvaktare ...

Efter förmiddagsfiket gick Peter tillbaka för att fånga en "brun sandjägare" som vi hade sett, och för att fotografera fåglar med sitt 400 mm teleobjektiv. Jag satt kvar i solgasset och provade mina akvarellfärger på några Jurmomotiv.

I samband med lunchen började regnet. Vi beslöt oss därför för att vara kvar här en natt till och istället försöka hinna till Nötö handelsbod före stängningsdags i morgon. Eftermiddagen och kvällen förflöt i tälten under bokläsning och radiolyssning.





Båthamnen, på skylten står på svenska, finska, och engelska: "Pissa inte här!"



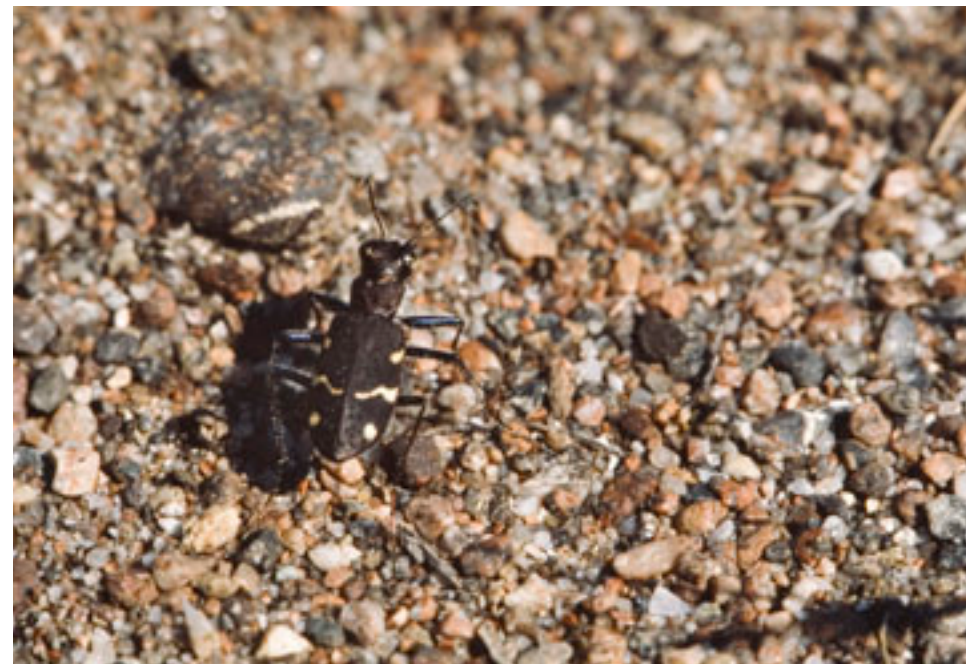














## **lördag 7/7**

Väder: mullet och regn, svag vind N (2-5 m/s) lugnt på kvällen  
Distans: 13 sjömil

Vi hade klockan på ringning redan 6.00 och var iväg från Jurmo 8.40. Som tur var höll regnet upp medan vi packade. Kl 10.30 var vi öster om Ytterskären då Peter kläckte ur sig att handelsboden på Nötö troligen stängde kl 12! Jag paddlade i förväg och kom dit 11.57, sprang upp till handeln och fick se på dörren att den var öppen till 14. Nåja, nyttig träning; 5,5 sjömil på knappt 1,5 tim i öppen motsjö. Peter kom en timme senare, vi handlade och gick runt och tittade på byarna.

Vi satt och pratade ett slag (medan vi åt rökt flundra) med en finsk "gröna vågare". Han hade bott i ett kollektiv nära Salo ett år och på Nötö på somrarna. Livnärde sig på fiske med egen trålar, revfiske av lax, och skulle nu bygga på Nötö för att bosätta sig där året om. Han tipsade om en bra tältö, Färö sydost om Nötö, och dit for vi.



Även det visade sig vara en pärla. En utlöpare av Salpaussälkeåsen med medelhavslika sandstränder. Det inre av ön är mellan furorna täckt av blåbär, kråkbär, lingon, ljung och mjölon, vilket gör att alla gröna nyanser finns representerade. Vi gjorde en tvåtimmars promenad i duggregnet och njöt av skogsdoften och det vackra färgspelet i skymningen. Såg korp och hörde kattuggla.

Detta blir det naturliga vägskälet för våra olika destinationer. I morgon fortsätter Peter norrut. Vi har haft en fantastisk resa tillsammans.

## **söndag 8/7**

Väder: fm: mullet, regn, em: uppklarnande, svag O-SO  
Distans: 21 sjömil

Efter att det högtidliga avskedet hade förevigats med självutlösare, startade jag med sydostlig kurs 9.40. Paddlade via Gloskär (alla Gloskär har en djup vik) och Borstö till Storö där jag rastade och åt lunch 13.20-15.00,

Fortsatte söder om Vänö mellan Snäldö och Trollö till ett litet skär söder om Storholm där jag slog nattläger 18.30. Strax under 3 kop i snitt kan bero på att kanoten var dåligt barlastad eftersom mitt vatten är på upphällningen.

Skärgården har verkligen bytt karaktär. Titt som tätt ser man sommarstugor och det är många fritidsbåtar i farten. Det växer mycket björk på öarna och medan regnet pågick kunde man känna doften av björkar och kråkbärris långt ut på fjärdarna. Urberget på skären är här helt grått men ofta vackert melerat med röd granit vid stränderna. Såg en storskrakhona med 14 ungar vid Trollö,; det är till att ta på sig ansvar!

Startade dagen klädd i skjorta bussarong och regnjacka och slutade i bar överkropp. Hoppas den vackra kvällen får sin fortsättning i morgon. På radion spår dom fortsatt mullet med regnskurar.



## måndag 9/7

Väder: soligt med korta perioder moln, vind O av växlande stryka (-9 m/s)  
Distans: 19 sjömil

Så har det då blivit kväll igen. Jag har slagit läger på Granskär ett par sjömil öster om Hangö. Utanför på en kobbe sitter ett par hundra vitfåglar, det ser ut ungefär som i Vendelsömalmsgropen en valborgsmässoafton.

Jag startade 9.05 med östlig kurs och steg iland på Menskär 10.10, den sista utposten mot Hangö udde med en massa tordmular på. Fotograferade några buketter av strandblommor som växte i skrevorna mellan fält av fågelbergslav. Fortsatte 10.35 med det sista stora havsköret framför mig, och jobbigt blev det! Vinden friskade i rakt i ansiktet. Sjön var så kort och krabb att kanoten, efter att ha klättrat upp på en våg, smällde rakt in i nästa och blev helt stillastående. Sista timmen var det som att sitta och lyfta vikter, precis så tunga att man klarar av dem, oavbrutet utan paus. Så fort man stannade till gjorde kanoten två knop baklänges. Med mina sista krafter nådde jag Ribberget, ett av de första skären på Hangösidan. Där tog jag en vrålfika och stekte mig i solgasset med hopp om att vinden skulle bedarra något. Åt sedermera lunch, stekt fläsk och potatismos, och gav mig iväg i betydligt mänskligare motvind. Rasten varade mellan 13.30 och 16.40.

Förresten, en halvtimme innan jag nådde Ribberget såg jag en lom mitt ute på havet! Jag hade närmat mig honom mot vinden och vi upptäckte inte varandra förrän jag bara var ett par meter ifrån. Har aldrig sett lom så långt ut tidigare.







Jag steg iland bland de vitbyxade i Hangö hamn 18.30. Tog på mig min skjorta och gjorde sedan stan. Köpte film och vykort i en kiosk och satte mig därefter på restaurang och åt och skrev.

Bunkrade vatten och fortsatte 20.45 hit till Granskär. Solen sjönk ner bakom Hangö i ett gigantiskt städmoln och jag tog ett par bilder på vägen hit. Överhuvudtaget har den här resan bjudit på spektakulära molnhimlar. Vi har sett åsktorn, städmoln, regnridåer och vackertväderscumulus vars likar knappast finns i någon väderbok.

I morgon har jag tänkt se mig om på gamla Solbacken samt vandra in till träskan på Elgö (Älgö) som Kaj Dahl har så fina bilder på i sin bok.





## tisdag 10/7

Väder: mulet med enstaka regnskurar, vind O (3-6 m/s)

Distans: 22 sjömil

En händelserik dag och en god distans. Startade 9.20, angjorde Solbackens brygga 11.30. Jag väckte upp sonen i familjen, Viktor Procopé med mina knackningar. Han hade kommit ensam ut sent i går kväll. Blev mycket vänligt mottagen och bjöds in i huset.

Vi satt och pratade om Solbacken förr och nu och om min resa. Viktor är ornitolog och har bl.a. gjort ett par resor till Björnön. Det kändes konstigt att komma tillbaka så här efter tolv år. Det mesta var sig likt. Huset var mycket välvårdat men rabatter och trädgårdsland hade växt igen. En bastu var byggd strax ovanför bryggan. Bocciplanen var fortfarande i användning! Gamla paret Degerholm levde, så vitt han visste, på något ålderdomshem och sonsonen Svante, som tjänstgör vid Sjöbevakningen, bodde nu i stora huset. Naturreservatet sträckte sig strax förbi huset och det fanns skyltar uppsatta både nere vid stranden och bredvid "tuppen".

13.00 fortsatte jag mot Elgö om vilken Jonatan Reuter skriver i en uppsats byggd på minnen från 1800-talet:

*"Odlingar förekommer endast vid och i närheten av gårdarna. Allt annat på Älgölandet är och var i min ungdom en fullständig vildmark ... enstaka stigar krokade sig fram mellan de jättestora furorna in mot Älgöns träsk. Ty här finns tre små sjöar nämligen Lillträsket mot norr, Storträsket, även kallat Trollträsket i centrum och Näseträsket i sydväst. Storträsket är, eller var, omgivet av knotiga furor med delvis förtorkade grenar. Havsörn och fiskgjuse höll till vid detsamma och hade här sina boplatser. I träskan fanns braxen, gädda, abborre och något ål, alla mörka och svarta som kolarhyggerna och myrmarkernas humusbemängda vatten. I Näseträsket finns igel men ingen fisk."*

Beskrivningen stämmer bra även idag, men några av gårdarna är döda liksom havsörnen som försvunnit från Storträsket. Stora delar av Elgö har länge varit bruksägd och de som arrenderade mark fick långa tider sitta vid kolmilorna.



Jag tog iland vid gården Rödjan på sydkusten mitt emot Skedö kl 14.10. Åt lunch på frystorkat och tog sedan en promenad på stigar som höll på att försvinna under kovall och blåbärsris fram till det omtalade Storträsket. Mycket trolskt, kringväxt av skvattram och med gula näckrosor vid stränderna.

Gården Rödjan bröts ur Fiskarsbolagets ägor när den förflyttade befolkningen från Hangö skulle beredas nya boställen. Magnus Nylund med hustru och 14 barn fick Rödjan som verkligen inte är någon stor gård. Både mannen och hustrun dog så småningom och för åtta år sedan köptes stället av en läkare från Helsingfors. Han har bara inrett en del av ladan till bostad. Både huvudbyggnaden och den tidigare så fina strandboden var helt förfallna. Ett par ladusvalor turades om att mata sina ungar under dess tak.

16.00 fortsatte jag österut förbi Modermagan, Lökholm och Pattsjär in i farleden mot Barösund. Detta är vikingarnas urgamla färdväg och de äldsta spåren av en boplats här i skärgården har just hittats på Lökholmen.

Paddlade mellan Krokan och Busö och vidare upp genom naturreservatet vid Nothamn till nattlägret på Södersjär strax nordost därom, iland 19.20.

Jag försöker i möjligaste mån undvika att paddla mitt i farleden. Det är inte speciellt roligt att befinna sig i fritidsbåtarnas vimmel när man blivit van vid Ålands fria fjärdar. I morgon blir det nog i alla fall Barösundsleden. Färskvaror från handelsboden lockar.





Elgö, Storträsket



## onsdag 11/7

Väder: fm mulet, em soligt, disigt, svag O-S (3-5 m/s)

Distans: 27 sjömil

27 sjömil på 8 timmars paddling, inte illa! Börjar få skavsår i häcken och korsryggen.

Startade 9.15. Paddlade mellan Gästars och Hamnholmen söder om Svartö och upp i Barösundsleden. Vid handelsboden stötte jag ihop med ett gäng finnar som var ute på "kanotsafari". De hade börjat vid Ekenäs och skulle paddla 100 km på fem dagar (till Helsingfors?). Efter att ha ätit ett par piroger och druckit en öl tog jag stickspåret mellan Älgsjö och Orslandet via Fagerö till Västra Långö där jag var 14.15. Fikade vid ett ilandflutet utbränt båtskrov och fick några effektfulla bilder.

Startade över Porkalafjärden 15.30 och tog mig över i gassande sol vila Porsö, Flatgrund och Långörn. Nattläger vid Låg Rävso söder om Stora Rävso. Har sett mycket skäggdopping och ett otal ådor (men nästan inga ungfåglar). Det är en markant skillnad i antalet ejderfåglar här jämfört med i Ålands skärgård. Är vårjakten förbjuden i Finland liksom i Sverige?

Jag har dragit upp tempot lite nu. Dels är det ganska tråkiga trakter med mycket fritidsbåtar och sommarstugor och dels hoppas jag ta mig till Gåsholmen den 13:e. De två senaste morgnarna har jag vaknat med ont i högerhanden; det har inte gått att sluta den överhuvudtaget, nästan som kramp. Efter att jag har paddlat ett tag har det försvunnit helt och hållet. Märkligt.



## torsdag 12/7

Väder: mulet, på em sol, mkt disigt, svag S-SO (3-5 m/s)

Distans: 26 sjömil

Steg upp 7.00, tvättade håret och åt frukost medan en intet ont anande skrahhona med sina ungar sam omkring utanför berget. Stundtals hade hon tre av sina sex ungar på ryggen.

En utmärkt paddeldag med svag vind in snett akterifrån eller från sidan om styrbord. Tog mig idag förbi Helsingfors via de yttersta utposterna. Som på ett radband pockade jag dem med jämna 45 min intervall: Stor Mickelskären, Rönbusken, Örskär, Stenskar, Hundören, Långskär, Mjölö, Estlontan, Hansholmen och Trutlandet. Diset var så tätt att man nätt och jämt kunde skönja nästa etappmål. Konturen av Helsingfors såg man mycket svagt i fjärran. Vid Gråhara fick jag vara med om när lotsarna entrade ett stort RoRo-fartyg. Lotskuttern såg försvinnande liten ut mot den höga skrovsidan.

Många av skären var fågelskyddsområden med massor av häckande vitfågel. Hälften av ungarna var flygfärdiga nu och det var ett fruktansvärt oväsen när man strök förbi med kanoten.

Startade 9.25 och var framme vid Trutlandet 19.15. Frukost på Hundören och fika på en av de små kobbarna nordost om Mjölö.

Där jag tog iland på Trutlandet fanns två skyltar uppspikade på en tall. En gammal träskylt: "Landstigning förbjuden", och under den en ny "Städat område, var vänlig medtag ditt avfall när du lämnar området" undertecknat Sibbo naturskyddare. Den gamla struntade jag i liksom tydligen många före mig, den andra glädde mig. På holmen finns får som kom ystert springande mig till mötes och slickade mina händer. Gräset jag repade åt dom togs där emot inte emot.

Nu är det bara ett "snäpp" på kartan kvar till Gåsholmen. Jag har fått gott flyt i paddlingen och känner mig överhuvudtaget i fint trim. Tre veckor i frisk luft har gjort mina slemhinnor gott. Luktsinnet är märkbart bättre trots att jag röker ungefär lika mycket som i stan. Det är nästan synd att vara vid målet, skulle gärna fortsätta ett par månader till.



## fredag 13/7

Väder: mulet, em regn, svag vind SV (2-4 m/s)

Distans: 19 sjömil

Så var den här turen över. Startade 8.05 och tog mig odramatiskt förbi Pörtö, Onas och över Äggskärsfjärden till Pellinge. Angjorde båthusstranden 14.50. Lunchuppehåll på Rönnskär utanför Onas mellan 10.45 och 12.00. Ett fint fågelskär med massor av strätta och några björkar och gamla rönnar.

Såg på avstånd mor och far utanför Långön på väg mot Edisudd. Välkomnades av mormor och morfar som varit ute sedan i måndags, och av Mister som låg och spann på pappas säng.

En kort summering av erfarenheter från färden: Utskärsöarna vid Åland och på vägen mot finska fastlandet gav de största upplevelsena. Framför allt Utö och Jurmo. Dit kommer jag säkert att återvända.

Det finns knappast något bättre sätt att uppleva skärgården än med kanot. Man kommer allting så nära inpå livet. Inte bara på grund av att en kajak tar sig fram överallt, utan kanske främst för att man är hänvisad till att bo i tält och leva utomhus.

De två huvudpersonerna på färden, kajaken och tältet, har skött sig enastående. Med de små justeringar och kompletteringar som jag gjort på respektive är de långt bättre än allt jag provat eller sett. Att man kan hålla sin utrustning torr är en förutsättning för att man ska trivas, och det gäller att hålla ögonen på vädret så att man kan utnyttja kortare uppehåll i regn till att resa tält eller rasta och äta.

Om man förbereder sig genom att läsa om de trakter man far igenom upplever man dubbelt så mycket. Jag var alldeles för dåligt förberedd när jag startade, men läste kontinuerligt Kaj Dahls böcker och hade Peter som utmärkt vägvisare och berättare den tid vi paddlade tillsammans.

Till sist: Skärgården måste hållas levande. Då menar jag inte genom naturskyddsområden eller sommarstugegäster och fritidsbåtar. Det måste ske på den ofasta befolkningens villkor. Åland har idag en turistpolitik som borde stå som föredöme för andra skärgårdar, men nästan ingenting har tidigare gjorts för skärgårdsborna. Bygg broar, förbättra kommunikationerna, betala ett rimligt pris för den enorma naturtillgång som fisket utgör, ge lokaliseringsstöd där det behövs. Kanske är det inte helt för sent.

